

FINNSAM information

Nr 4
2021

Medlemstidning för FINNSAM - Finnbygder i samverkan

ISSN 2000-9399

Om FINNSAM-information

Syfte med medlemsbladet

FINNSAM information är ett medlemsblad som ges ut fyra gånger per år till medlemmar i föreningen FINNSAM - Finnbygder i samverkan. Syftet med medlemsbladet är att ge medlemmarna möjlighet att ta del av aktuella rapporter, protokoll, nyheter och konferensinbjudningar.

Ansvarig utgivare

Maud Wedin, Falun, Ordförande i FINNSAM

Medlemstidningen ISSN är 2000-9399

FINNSAM:s organisationsnummer är 802429-6108.

Redaktion

Anita Österman
Timbonäs 140
SE-686 98 Gräsmark
Telefon +46 70 604 65 57
heppostorp@gmail.com

Hans Bergström
Övre Stortorget, Långvak
SE-671 92 Arvika
Telefon +46 70 292 22 25
hans.bergstrom@textra.se

Om redaktörens uppdrag

Redaktörens uppdrag är att sammanställa material från föreningsmedlemmarna. Nästa FINNSAM-information kommer ut i april månad. Vill du ha med något i nästa nummer så är manusstopp den 15 mars.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 100 NOK/SEK för enskild person och 300 NOK/SEK för institution/organisation.

Betala din medlemsavgift senast 31 januari.

Om avgiften inte är betald senast 30 juni, stryks du ur medlemsregistret.

Glöm inte bort att ange din e-postadress.

Sverige

Plusgironummer 646 27 77-1

Norge

Bankkontonummer: 1830.33.22104, Grue Sparbank.

FINNSAM- information nr 4, 2021

Innehåll

Om FINNSAM	3
FINNSAM:s styrelse 2021	3
Velkommen til FINNSAMs vinterkonferanse i Oslo	4
Hvordan registrere svedjer i skogen?	8
Jädraåns naturstig	12
Tävla om skogsfinska flaggan?	13
Protokoll från sammanträde med FINNSAM:s styrelse	14
Upplev Savolax 2022	19
FINNSAM-helg i Kolmården	19
FINNSAM-konferens i Filipstads bergslag	19
Verksamhetsplan	20

Några ord från redaktörerna

Här kommer det sista medlemsbladet för 2021. Detta märkliga år då inte mycket blev som man tänkt sig. Det är bara att hoppas att vi under 2022 kommer att kunna genomföra de konferenser som planeras av FINNSAM, mer om dem under den preliminära verksamhetsplanen i detta nummer.

Jag hoppas också att detta corona-elände ska ge med sig så att även alla små föreningar och byalag ska kunna bedriva verksamhet i normal omfattning igen. Människor behöver människor, vi är flockdjur, och den påtvingade isoleringen medför så många negativa konsekvenser för oss. För egen del fick året en trist avslutning med ett i och för sig väntat dödsfall. Besöken i mitt forna hem är kantade av en stor portion vemod, men också väldigt mycket ångest. Huset är en tydlig illustration av vad ohälsa och isolering kan medföra i värsta fall.

Styrelsen i FINNSAM fick i alla fall tillfälle att träffas under en helg i Borlänge i november och det var väldigt inspirerande att få höra alla berättelser och planer och att få se en snutt av den nya informationsfilmen som ligger ute på hemsidan nu.

Ta hand om varandra och så träffas vi på någon av konferenserna framöver!

Anita o Hans

Om FINNSAM

FINNSAM bildades 1992 för att underlätta samarbete, forskning mm kring finnskogsaktiviteter. Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens där finnskogsområden är värdar. FINNSAM-medlemmarna får därigenom lära känna olika finnskogsområden i Sverige eller Norge. Vanligen arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema. Regelbundet skickas medlemsbladet FINNSAM-info med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i olika projekt innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning, informationsfilm, bibliografi och mycket annat. Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org.

FINNSAM:s styrelse 2021

Ordförande

Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
telefon: 070-692 28 64,
e-post: maud@finnbygden.se

Vice Ordförande

Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4
531 73 KÄLLBY, telefon: 072-320 01 80
e-post: janne.bjork1@telia.com

Kassör

Anette Norberg, Västra Vargträsk 13, SE-921 92
LYCKSELE, telefon: 076-763 20 15
e-post: anette@vargtrask.one
Anette är även ansvarig för medlemsregistret.

Sekreterare

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55
ÖREBRO, telefon: 019-14 05 08, 070-823 44 25,
e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Ångermanland-Södra Lappland

Ordinarie: Maarit Kalela Brundin, Innertavle 381,
SE-905 96 UMEÅ, telefon: 070-527 92 73
e-post: maaritkalelabrundin@gmail.com
Suppleant: Tord Eriksson, STOCKHOLM
e-post: tord@kth.se

Mellannorrland

Ordinarie: Maud Wedin, adress se ovan
Suppleant Linda Blied, ÅBY
e-post: linda.blied@gmail.com

Gävle-Dala/Orsa

Ordinarie: Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822
40 ALFTA, telefon: 070-566 01 68
e-post: info@finnskogsmuseet.se
Suppleant: Eva Jernqvist, DELSBO
e-post: eva.jernqvist@gmail.com

Bergslagen

Ordinarie: Tor Eriksson, adress se ovan
Suppleant Kenneth Norrgrann, VÄSTERÅS
e-post: zinda@hotmail.se

Närke-Tiveden

Ordinarie: Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94
FINNERÖDJA, telefon: 070-231 77 15
e-post: lena.gribing@gmail.com
Suppleant: Yvonne Johansson, LAXÅ
yvonne_johans51@hotmail.com

Värmland

Ordinarie: Anita Österman, Timbonäs 140,
SE-686 98 GRÄSMARK, telefon: 070-604 65 57
e-post: anita_osterman@hotmail.com
Suppleant IngMarie Bohmelin, SUNDBYBERG, ing-
marie@bohmelin.se

Norge södra Finnskogen

Ordinarie: Birger Nesholen, Gjeterudsvegen 76,
NO-2260 KIRKENÆR, telefon: +47-900 29 447
e-post: birger@skogfinnskogsmuseum.no
Suppleant Jan Myhrvold, GJERDRUM
e-post: jan@fennia.nu

Norge norra Finnskogen

Ordinarie: Asgeir Lindberget, V. Strætåsvegen 241,
NO-2435 BRASKEREIDFOSS
telefon: +47-977 00 670
e-post: asgeir.l@gmail.com
Suppleant: Kirsten Tannåneset, Storskjaeret 73,
2437 HASLEMOEN, skogtussa50@gmail.com

Velkommen til FINNSAMs vinterkonferanse i Oslo fredag 4. – søndag 6. mars 2022!

Tema: Carl Axel Gottlund på Finnskogen 1821-2021

FINNSAM (<https://www.finnsam.org/>) har tidligere lagt konferanser til Sveriges hovedstad Stockholm og Finlands hovedstad Helsingfors, men aldri tidligere til Norges hovedstad Oslo. Nå er tiden inne for å besøke byen med røtter tilbake til tiden rundt år 1000, og som ble hovedstad i 1314. Lengst inn i Oslofjorden ligger byen omgitt av skogkledde åser.

Som den eneste av de skandinaviske hovedstedene hadde Oslo en liten skogfinsk befolkning på 1600- og 1700-tallet. I det som i dag er landlige områder rundt bykjernen og i skogsområdet Nordmarka slo skogfinnene seg ned.

Noe forsinket setter vi søkelys på Carl Axel Gottlunds besøk til Finnskogen i 1821.

På lørdag reiser vi ut til Bygdøy for å besøke to museer; Norsk maritimt museum og Norsk folkemuseum. På Norsk folkemuseum ser vi en norsk røykstue fra Vestlandet og en skogfinsk røykstue fra Kongsvinger. På søndag går turen til Frognerparken, der vi besøker Oslo bymuseum i Bernt Ankers gamle lystgård, Frogner hovedgård.

FINNSAM kan dessverre ikke booke noe felles overnattingssted for hele gruppa. I stedet får du som deltager bestille din egen overnatting på et passende hotell eller lignende. Vi gir deg likevel tips på noen alternative overnattingssteder, som ligger sentralt. Å reise til Oslo innebærer at du reiser kollektivt med tog eller buss. Å ta egen bil blir dessverre svært upraktisk p.g.a. trafikksituasjonen og kostnadene ved parkering.

Deltagerne samles på fredag fra klokken 15.00 hos Riksantikvaren, Dronningens Gate 13.

Program

Fredag 4. mars:

Sted: Riksantikvaren

15.00-16.00 Ankomst, registrering og lett servering

16.00-16.15 Åpning ved riksantikvar Hanna Geiran

Praktiske orienteringer

16.20-16.50 Norge på begynnelsen av 1800-tallet

- hoveddragene i situasjonen i Norge de første par tiårene av 1800-tallet, som en forståelsesramme for Gottlunds skildringer

- Lars Løberg, FINNSAM

16.50-17.15 Hvem var Carl Axel Gottlund?

- En kort innføring om hvem han var
- Jan Myhrvold, Norsk Skogfinsk Museum

17.15-17.40 En kort orientering om FINNSAM

- for deltagere som ikke kjenner FINNSAM så godt
- Jan Myhrvold, FINNSAM

17.40 Vi går mot Oslo rådhus

18.00 Mottagelse i Oslo rådhus

19.30 Middag på spisested i Oslo sentrum

Lørdag 5. mars

Avreise fra Oslo sentrum kl. 08.30 med rutebuss til Bygdøy

Sted: Norsk maritimt museum, Bygdøy

09.00-09.30 Kattissene i Nøkle vann i Østmarka i Oslo

- Sven Ahrens, Norsk maritimt museum

09.30-10.00 Skogfinnene i Sørkedalen, Nordmarka og Krokskogen

- Trygve Christensen, Sørkedalen

10.00-10.20 Pause

10.20-10.50 Sølvskatten i Norge i 1816 – var det noen fra Finnskogen som betalte?

- sølvskatten som personallhistorisk og kulturhistorisk kilde
- Lars Løberg, FINNSAM

10.50-11.20 Eilert Sundt – overrasket samfunnsforsker på tur til Finnskogen på 1850-tallet

- Ingunn Holm, FINNSAM

11.20-11.40 Pause

11.40-13.00 Arbeidet med skogfinske kulturminner i Øst-Norge utenom Finnskogen de seinere åra.

11.40-12.05 Finnemarka og Finneplassen

- Ellen Anne Pedersen, Viken fylkeskommune

12.05-12.30 Byantikvaren i Oslos utgravinger på Finnerud i Nordmarka

- Silje Hauge, Byantikvaren i Oslo

12.30-13.00 Skrukkelia som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse

- Marianne Johansson og Reidun Åsheim, Viken fylkeskommune

13.00 Lunsj på Norsk maritimt museum

14.00 Avgang til Norsk folkemuseum, 20 min. spasertur

Omvisning i den skogfinske røykstua på Norsk folkemuseum, dessuten i den norske røykstua og i årestua. Tilbake til byen med rutebuss ca. kl. 16. fra Norsk folkemuseum.

18.00 Middag på spisested i Oslo sentrum, kanskje med levende musikk

Søndag 6. mars

Avreise fra Oslo sentrum kl. 0830 med trikk eller T-bane til Frognerparken/Majorstua

Sted: Oslo bymuseum, i Bernt Ankers gamle lystgård, Frogner hovedgård

Fokus på Bernt Anker og Carl Axel Gottlund

9.15-10.15 Om Bernt Anker og Anker-familien, og det Ankerske fideikomiss

- Geir Thomas Risåsen, Norsk folkemuseum

10.15-11.00 Carl Axel Gottlunds politiske rolle på den norske Finnskogen og hans rolle i forbindelse med tvangsauksjonen etter det Ankerske fideikomiss

- Anna Forsberg, Veidarvon förlag

11.15-1130 Praktiske orienteringer fra FINNSAMs styre

11.30 Omvisning på Frogner hovedgård, med fokus på Bernt Anker

13.00 Lunsj og avslutning av konferansen

Konferanseavgift og påmelding

Kostnadene for konferansen er ennå ikke helt avklart. Aktuelle støtteordninger har hatt en sein søknadsfrist, og alle svar på søknader om støtte er ennå ikke kommet inn.

Hvis det blir avslag på disse søknadene vil konferanseavgiften bli på 2000 norske kroner, som per desember 2021 tilsvarer samme beløp i svenske kroner. Hvis alle søknadene blir innvilget vil konferanseavgiften bli på 200 kroner.

Konferanseavgiften dekker blant annet to middager, to lunsjmåltider, inngangsbilletter og omvisning på to museer.

Endelig konferanseavgift og opplysninger om betalingsmåte blir oppgitt til de som melder seg på.

Deltagerne må selv ordne med overnatting. Bakerst i dette programmet er den en liste med hoteller i Oslo sentrum som er forholdsvis rimelige.

Ansvarlige for konferansen:

Ingunn Holm, Oslo ingunnarkeolog@hotmail.com

Tor Eriksson, Örebro hummelgruvan1970@gmail.com

Foredragsholdere:

Sven Ahrens, er arkeolog og seksjonsleder for arkeologisk seksjon ved Norsk maritimt museum.

Trygve Christensen er lokalhistoriker og bosatt i Sørkedalen, midt i kjerneområdet for det som en gang var det skogfinske området i Oslo.

Anna Forsberg er historiker og arbeider ved Lantmäteriet i Gävle. Hun har skrevet flere bøker med skogfinsk tema, og publisert en rekke kildekrifter, blant annet av Carl Axel Gottlund.

Silje Hauge er arkeolog hos Byantikvaren i Oslo, og jobber blant annet med skogfinske kulturminner i Oslo.

Marianne Johansson er arkeolog i Viken fylkeskommune, og jobber blant annet med skogfinske kulturminner i Viken.

Lars Løberg er historiker og slektsforsker, og jobber nå i norsk utenriksstjeneste.

Jan Myhrvold er slektsforsker, styremedlem i FINNSAM og har jobbet svært mye med skogfinsk slektsforskning.

Ellen Anne Pedersen er arkeolog i Viken fylkeskommune, og jobber blant annet med skogfinske kulturminner i Viken.

Geir Thomas Risåsen er kunsthistoriker ved Norsk folkemuseum, og har jobbet mye med borgerskapets kulturminner på slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet.

Reidun Åsheim er arkeolog i Viken fylkeskommune og jobber blant annet med skogfinske kulturminner i Viken.

Samarbeidspartnere

Solør-Värmland finnkulturförening

Skogfinneforeningen

Økonomisk støtte:

Kommer

Forslag til overnatting

Dette er forholdsvis rimelige hoteller i Oslo sentrum. Noen av hotellene serverer ikke frokost. De fleste av hotellene er i gangavstand fra jernbanestasjonen og busstasjonen i Oslo (Oslo sentralstasjon/Jernbanetorget), og alle er i gangavstand fra trikk/buss/bane.

Vi har ikke gjort avtale med noen av disse hotellene, men har søkt på nettet etter billige hoteller i Oslo sentrum. Det vil trolig lønne seg å bestille hotellrom i god tid.

City Box

<https://citybox.no/oslo/>

Hotellet ligger sentralt i Oslo, noen få minutter fra Oslo sentralstasjon, der tog og busser kommer inn, tett ved Riksantikvaren og nær stopp for buss til Bygdøy og trikk til Oslo bymuseum. Hotellet serverer ikke frokost.

Smarthotel Oslo

<https://smarthotel.no/no/oslo>

Ligger et par trikkestopp fra Oslo sentralstasjon, men i gangavstand til stopp for buss til Bygdøy og T-bane i retning Oslo bymuseum

Comfort hotel Xpress Youngstorget

<https://www.nordicchoicehotels.no/hotell/norge/oslo/comfort-hotel-xpress/>

Ca. ti minutter å gå fra Oslo sentralstasjon, ikke frokost inkludert, men mulig å kjøpe på hotellet. Relevante busser og trikker går fra Oslo sentralstasjon.

P-hotels Oslo

<https://p-hotels.no/#hotels>

Ca. fem minutter å gå fra Oslo sentralstasjon, T-banestasjon under hotellet, ikke frokost inkludert, men kan kjøpes på hotellet

Scandic Holberg

<https://www.scandichotels.no/hotell/norge/oslo/scandic-holberg>

Dette er et litt dyrere hotell, et par trikkestopp fra Oslo sentralstasjon, gangavstand til trikk/buss som vi trenger for å komme oss til Bygdøy og Oslo bymuseum. Frokost er inkludert.

Påmeldingsskjema til FINNSAM's vinterkonferanse, 4. – 6. mars 2022:

Fyll ut skjema og kopier det og lim det inn i en e-post, eller legg det ved i e-posten som et vedlegg, for å melde deg på:

Fornavn:	Etternavn:
E-post:	
Allergier:	Ev. øvrige behov:
Deltar på hele konferansen:	Deltar bare fredag:
	Deltar bare lørdag:
	Deltar bare søndag:
Deltar <u>ikke</u> på middag fredag:	Deltar <u>ikke</u> på middag lørdag:

Påmelding sendes: *Tor Eriksson*, hummelgruvan1970@gmail.com

Siste påmeldingsfrist: **1. februar 2022**

Det er maksimalt 70 som kan delta, inkludert foredragsholdere og arrangører.

Hvis det blir flere påmeldinger enn dette vil vi opprette en venteliste.

Hvordan registrere svedjer i skogen?

Helt siden steinalderen har mennesker svidd av skogen for forskjellige formål. Dette er kulturspor som ikke er lett synlige, og som kan være vanskelige å tolke. Det finnes likevel metoder som er mulige å bruke for å erkjenne disse kultursporene.

Skogfinnene var kjent for sitt svedjebruk, hvor det ble hugd og brent svedjer i moden granskog. Der disse svedjene lå er det i dag ingen synlige spor på overflaten. Derimot er det i mange tilfeller bevart stedsnavn som viser at området en gang har vært svedjet.

Den skogfinske svedjinga, som det er et mål å finne sporene etter, besto av at skogen ble hogd og tørket. Trær og strølag ble brent, og korn sådd i aska. Det som var skogfinnenes spesialitet var svedjerugen, som de hadde med seg fra Finland. Etter den første avlingen med svedjerug var det også vanlig å dyrke en avling av for eksempel bygg, havre eller neper.

Svedjerugen er en toårig rug som sås ved sankthans og høstes i august året etter. Som eneste kornsort vokser den godt i aske fra brent granskog. Den busker seg, og en rekke aks kan skyte opp fra et korn. Den kan derfor gi svært høy avling. Det er tradisjon for at den kan gi opptil 100 ganger det som blir sådd (Wedin 2001). Til sammenligning ga dyrking av bygg eller havre på fast åker fire til fem ganger det som ble sådd før moderniseringen av jordbruket, med bedre redskaper, mer gjødsling og nye kornsorter.

Å finne skogfinske svedjer

Bevarte spor etter svedjer vil være lag med trekull rett under dagens markoverflate, og pollen fra kornet som en gang vokste i svedja. I heldige tilfeller, der svedja har vært brent på nytt året etter den første avlingen var høstet, vil det også kunne være mulig å finne forkullet korn. Dette gjelder for alle svedjer, uavhengig av etnisiteten til de som laget dem.

Der disse svedjene lå er det i dag ingen synlige spor. For å finne svedjer er det mulig å ta utgangspunkt i stedsnavn som viser svedjebruk. Dette kan være stedsnavn som finnes i forskjellige registre eller navn som finnes på kart av forskjellig alder, både eldre og nyere. Det kan også finnes navn i rettsdokumenter som kan gjenfinnes på moderne kart. Et eksempel er navn med etterleddet ahå som kan indikere ei svedje.

Et eksempel på et register som også inneholder svedjenavn er professor Tuula Eskelands doktorgradsavhandling, der hun har registrert en rekke finske

stedsnavn på Finnskogen i Norge. (Eske-land 1994). I katalogen som følger avhandlingen er alle stedsnavnene koordinatfestet til nærmeste kilometersrute i UTM-koordinatsystemet som brukes på 1:50.000-kart (turkart) i Norge. Mange av stedsnavnene er også oppført på turkartene over Finnskogen og noen er også oppført på økonomisk kartverk i målestokk 1:5000 (ØK-kart).

Ved å prøvestikke i områder med svedjeindikerende navn finner en ofte trekullag rett under torva. Disse kan enten representere naturlige skogbranner, eller være rester av en svedjebrann. For å få bekreftet om dette faktisk er ei svedje, bør det gjennomføres pollenanalyser av jordprøver fra stedet. Disse kan vise om det er bevart pollen av korn. Skogfinnene dyrket først rug i svedjene sine, og så andre sesongen ofte en avling av bygg eller havre. Det er derfor mulig å finne pollen fra flere sorter av korn. Denne metoden kan bidra til å belyse skogfinnenes landskapsutnyttelse.

Problemstilling

Svedjer framstår i dag bare som kullag i bakken, og disse kan være vanskelige å skille fra kullag fra naturlige skogbranner. Hva skiller en naturlig skogbrann fra en svedjebrann?

Skillet natur/kultur

En skogbrann i barskog er en dramatisk hendelse som kan anta mer eller mindre omfattende forløp. Ved svært kraftig skogbrann kan hele humuslaget brenne opp, og mineraljorda blottlegges (Bleken et al. 1997). En så kraftig brann var trolig ikke skogfinnene interessert i. Det var viktig at humuslaget ble igjen, mens strølaget av tørre barnåler og annet brant opp sammen med de nedhogde trærne og dannet et godt askelag. Mange av næringsstoffene som var bundet i organisk material ble frigjort gjennom brannen, som nitrogen og andre mineraler og sporstoffer som er avgjørende for planteveksten. En god del av dette kan blåse bort med brannrøyken. Det var derfor gunstig med stille vær ved svedjebrenning, ikke bare på grunn av faren for ukontrollert skogbrann, men også for å tape så lite aske som mulig. Ulike stoffer kan også gå over i gassform hvis temperaturen blir altfor høy. Svedjebrenning var altså en balansegang mellom å få forbrent mest mulig av de nedhogde trærne, vegetasjonen og strølaget, samtidig som brannen ikke måtte bli for hard, slik at for mye av næringsstoffene i jordsmonnet gikk tapt.

I en naturlig skogbrann er det en stående skog som brenner. Det vil derfor variere hvor mye av trestam-

Trestamme som står igjen etter skogbrann, Maridalen, Oslo, foto: Ingunn Holm

mene som brenner opp. Først og fremst vil det være strølaget på bakken, bar og bark som brenner, men også hele trestammer kan brenne opp, særlig hvis temperaturen i brannen er høy. Disse trærne vil brenne stående, og eventuelt falle ned hvis de blir svært oppbrent. Men som regel står det igjen en god del trær med mye ved som ikke er oppbrent, og de vil stå slik til de eventuelt råtner opp. Noen trær vil også overleve en skogbrann, men med brannskader i barken.

Svedje med liggende trær på Sæterberget i Grue, Finnskogen, Innlandet, foto: Ingunn Holm

I de skogfinske svedjene ble skogen hogd ned for å tørke før svedja ble brent. Også i storsvedjer i gran-skog hogde skogfinnene ned skogen først. Dette var strengt tatt ikke nødvendig, i og med at barskog brenner også uten å være hogd og tørket ut på forhånd. Slik skiller den seg fra lauvskog, som må hogges og tørkes for å brenne.

I de skogfinske svedjene ble det slik dannet et klart lag av brennbart virke, bestående av strølaget på skogbunnen med kvister med barnåler og trestammer oppå.

Som regel lå den felte skogen til tørk i alle fall et år før den ble brent. Dermed brant også trestammene, som var de som kunne ende opp som trekull. Dette innebar at en svedjebrann trolig resulterte i mer trekull enn en vanlig skogbrann, selvsagt avhengig av hvor godt de nedhogde trestammene brant opp. Dette var også avhengig av hvor mye av tømmeret som ble tatt ut på forhånd til forskjellige formål.

Som nevnt var en svedjebrann en kontrollert brann. Den ble tent på under så gunstige forhold som mulig, sett fra skogfinnenes synspunkt, helst med vindstille vær og utsikt til regn. Et antall personer ville sørge for at brannen ikke spredte seg utover fra arealet som ble hogd som svedje. Disse ville også forsøke å slå ned brannen hvis den ble for hard, og fordele brennende stammer slik at svedja ble mest mulig jevnt brent.

Svedja begynner å bli utbrent, Sæterberget i Grue Finnskog, Innlandet, foto: Ingunn Holm

Ved en svedjebrann var målet å lage sitt eget jordsmonn for å så svedjerugen i. Dette jordsmonnet besto av humuslaget med aske og trekull fra strølaget og de brente trærne. Det måtte ikke brenne så hardt at mineraljorda ble blottlagt (Bleken et al. 1997). En naturlig skogbrann vil kunne brenne opp alt organisk materiale, inkludert det som finnes av organisk materiale i humuslaget hvis temperaturen er høy nok. I så fall vil den etterlate større eller mindre felt med helt reinbrent mineraljord. Dette var et viktig skille mellom en svedjebrann og en naturlig skogbrann.

Oppsummert ville en svedjebrann gi et jevnt lag med trekull og aske, og humuslaget vil ikke være brent bort. Aska ville bevisst være forsøkt bevart for å danne jordsmonnet ved svedjedyrking, og det vil være en moderat temperatur i selve brannen. Dette vil ved undersøkelser i dag vises som et lag med trekull og aske mellom gammelt humuslag og strølaget dannet i århundrene etter brannen. Dette innebærer trolig at en svedjebrann, som var kontrollert, ville gi et jevnere askelag enn en naturlig skogbrann. Den ville trolig også innebære at humuslaget i stor grad ble bevart intakt, og at kull- og askelaget fra svedjebrannen la seg oppå humuslaget.

Feltarbeid

Som arkeolog har jeg et inntrykk av at det egentlig er forholdsvis lite trekull i norsk skogsjord, når en tar i betraktning at disse granskogene trolig har brent mange ganger i løpet av sin tusen år lange historie. Jeg har gravd prøvestikk i skogsjord på steder med svedjeindikerende navn, men ikke sjaktet med maskin. Dette siste gir selvsagt oversikt over større arealer, mens prøvestikk bare blir små kikkhull.

Jeg har gravd prøvestikk på lovende lokaliteter, og har prøvestukket flere steder på Finnskogen og andre steder i Innlandet fylke. Jeg har prioritert granlier med høy bonitet langt fra eksisterende dyrka mark. Jeg har på den måten funnet flere lokaliteter med svedjenavn og lag med trekull rett under torva. Jeg har også prøvestukket i områder med svedjenavn på åsen vest for Randsfjorden i Søndre Land kommune i Innlandet fylke og i Lunner allmenning, i Lunner kommune, som er en del av landskapet Hadeland, men nå ligger i Viken fylke. Alle steder har jeg funnet trekullag på steder med svedjenavn.

Jeg har besøkt i alt 17 steder med svedjeindikerende navn der jeg også har gravd prøvestikk. Av disse har jeg funnet trekull rett under torva på 15 av stedene, mens det er to steder der jeg ikke har funnet trekull. Disse to siste stedene har jeg vurdert som svært marginale, med mye stein og svært skrint jordsmonn. På seks av de 15 stedene er det også gjennomført pollenanalyse. Jeg har ennå ikke prøvd å stikke systematisk for å undersøke mer om det generelle trekullinnholdet i norsk skogsjord.

Alle prøvestikkene er podsolprofiler, som er den vanligste jordprofilen i barskog i Norge.

Påvise pollen fra jordbruk

Den sikreste måten å bekrefte at et område har vært brukt som svedje er å påvise pollen fra rug eller andre kornslag. Særlig hvis det påvise pollen fra havre eller bygg kan en være sikker på at det har vært dyrka korn der. Rug har vindpollinering. Dermed kan rugpollen spres over noe større områder. Havre og bygg

Profiler fra prøvestikk, for uttak av jordprøver for pollenanalyse, foto: Ingunn Holm

er derimot selvpollinerende, og pollenet spres svært kort, og ofte mest ved kornhøsting eller tresking (Overland og Hjelle 2007). Dermed vil funn av slikt pollen være en ganske sikker bekreftelse på at det er ei svedje som er funnet, selv om det også kan være tenkelig at pollen er spredt med beitende husdyr.

På seks lokaliteter har det blitt gjennomført pollenanalyser (Holm 2011, Holm 2019). Jeg har tatt ut jordprøver fra den kullholdige skogsjorda til pollenanalyse. Jeg har ikke tatt ut prøver fra myr. Jeg har lagt vekt på å ta ut prøver fra steder med minst mulig risiko for forurensning med moderne jordbrukspollen.

Resultater

Det ble prioritert å ta jordprøver for å få et bilde av den lokale vegetasjonsutviklingen innenfor selve svedjeområdet. Selv om bevaringsforholdene er dårligere i jordprøver enn i myr, kan disse gi et bilde av den helt lokale vegetasjonsutviklingen. Det ble tatt prøver fra jordlaget under det kullholdige laget, fra det kullholdige laget og fra humuslaget/strølaget over det kullholdige laget. Dette ble gjort for å kunne få et bilde av vegetasjonsutviklingen

Pollenanalysene har påvist pollen fra korn, både rug og bygg. Det er også påvist pollen som viser typiske ugress/bregner som vokser opp etter brann. I de helt øverste prøvene er det funnet pollen fra skogstrær, og de forskjellige prøvene fra de ulike lagene i jordprofilene viser hele prosessen fra brenning til

gjengroing. Gjennom undersøkelsene har jeg fått bekreftet tradisjonen bak de skogfinske stedsnavnene i skogen, og det kan slik påvises ca. 300 år med kontinuitet i navneskikken. Denne metoden kan bidra til å belyse skogfinnernes landskapsutnyttelse.

Hva så med de ni lokalitetene der det ikke er gjennomført pollenanalyse? Hva kan vi si om dem? Disse ni jordprofilene er tilsvarende som jordprofilene på de stedene der jeg har fått gjennomført pollenanalyse. Trekullaget ligger mellom strølaget og humuslaget, og humuslaget er ikke brent bort. Ut fra at jeg på fem av seks lokaliteter som er analysert er funnet bevart kornpollen, kan det se ut til at et svedjeindikerende navn sammen med funn av trekull mellom humuslaget og strølaget kan være en god indikator på at det faktisk har vært svedjet på stedet. Det må selvsagt påpekes at materialet fremdeles er svært begrenset. Jeg mener at funn av trekull der en også har svedjeindikerende navn sammen er gode argumenter for at det faktisk har vært svedjet der.

Konklusjon

Jeg har her gjort et forsøk på å drøfte skogbrann, svedjing og kullinnholdet i skogsjord på en systematisk måte. Jeg har sett på hva som er typisk for en svedjebrann sett i forhold til en ordinær skogbrann, og kommet fram til at en svedjebrann gi et jevnt lag med trekull og aske, og humuslaget ikke vil være brent bort. Aska vil bevisst være forsøkt bevart for å danne jordsmonnet ved svedjedyrking, og det vil være en moderat temperatur i selve brannen.

Det som særlig gjenstår, er å prøve å finne mer ut om det generelle kullinnholdet i skogsjord. Inneholder all skogsjord i barskog større eller mindre mengder trekull som er synlig i ordinære prøvestikk? Dette har jeg foreløpig ikke arbeidet systematisk med.

Hva har jeg funnet ut om de finske svedjene ut fra de undersøkelsene jeg har fått gjennomført til nå? På fem av de stedene som jeg har undersøkt ble det funnet pollen og andre indikatorer som viser avbrenning, husdyrbeite og korndyrking. To steder er det også funnet pollen av rug. På alle de undersøkte lokalitetene er det funnet typiske pollen fra urter som vokser opp etter avbrenning (for eksempel melke, geitrams og marimjelle) som antyder at det faktisk er spor etter svedjer som er funnet.

Alle svedjene ligger på steder der det i dag vokser granskog. Det er også forholdsvis gode vekstvilkår for skog der, med såkalt høy eller middels bonitet. Alle stedene er en anelse mer fuktige enn steder der jeg tidligere har funnet spor av jordbruk fra jernalder og middelalder på Østlandet. Men det er mulig at den toårige svedjerugen som høstes tidligere enn andre tradisjonelle kornsorter var mindre ømfintlig for litt fuktighet i jorda. Ifølge Johan Swärd, som dyrker

svedjerug på Hadeland i dag, høster han i juli/august. Det er også mulig at litt fuktig terreng var gunstig under brenningen, slik at ikke den kom ut av kontroll. De fleste av lokalitetene er sørvendt eller vestvendt. Dette gir godt lokalklima og rikelig med sol.

Målet med undersøkelsene som jeg har gjennomført har, i tillegg til å belyse den skogfinske ressursutnyttelsen i skogsområdene på Østlandet, vært å utvikle en metode for å erkjenne skogfinske svedjer (se også Holm 2011). Det vil forhåpentligvis også kunne være nyttig for kulturminneforvaltningen, kanskje særlig i Sverige, der grensen for de kulturminnene som utløser muligheter for registreringer og utgravninger går ved 1850. Dermed omfattes de fleste skogfinske svedjene i Sverige av bestemmelsene i den svenske kulturminneloven (Riksantikvarieämbetet 2019). Men jeg håper at dette også kan være nyttig for kulturminneforvaltningen i Norge, selv om skogfinske kulturminner her ikke er automatisk freda.

Det er mye ugjort når det gjelder å få kunnskap om svedjene på Finnskogen. Mine undersøkelser viser en mulig metode for å øke kunnskapen om svedjene, og hvor de har vært i terrenget.

Ingunn Holm

Litteraturliste:

- Bleken, E., Ivar Mysterud og Iver Mysterud 1997 *Skogbrann og miljøforvaltning, en utredning om skogbrann som økologisk faktor*. Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, Oslo.
- Eskeland, T. 1994 *Fra Diggasborrå til Diggasbekken, finske stedsnavn på de norske Finnskogene*. Institutt for østeuropeiske og orientalske studier. Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo
- Holm, I. 2011 *Skogfinnernes svedjer – sporene i landskapet. I En levande Finnskog, vårt felles ansvar, sluttrapport*, S. Palmquist, M. Björklund og T. Lahn (red.), s. 95–102. Hedmark fylkeskommune, Hamar
- Holm, I. 2019 *Med pollenanalyse på jakt etter svedjer ved Snellingen i Lunner, Oppland, Norge*. I Finnsaminformasjon 2019 – 1, Finnsam, Falun
- Overland, A. og K. Loe Hjelle 2007 *Agrare kulturminner i utmark – pollenanalyse i tilknytningstilrydningsrøysfelt*. UBAS Nordisk, bnd. 4. Universitetet i Bergen arkeologiske skrifter. Bergen
- Riksantikvarieämbetet 2019 *Vägledning – Fornlämningsbegreppet och fornlämningsförklaring*. Tilgjengelig fra: <https://www.raa.se/lagar-och-stod/kulturmiljolagen-kml/fornminnen-2-kap/fornlamningsbegreppet-och-fornlamningsforklaring/> [besøkt 13.05.2020]
- Wedin, M. 2001 *Fem huvudnäringar. Det skogfinska kulturarvet*. Finnsam, Finnbygdens förlag, Falun.

Jädraås naturstig

I Jädraås har den gamla naturstigen rustats upp under hösten och vid invigningen den 16 oktober samlades över 100 deltagare. Upprustningen skedde på initiativ av byborna. Föreningsalliansen Ockelbo sökte bidrag och blev projektägare som i samarbete med Christer Karlsson från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) utförde projektet. Ansvaret för stigen har Ockelbo kommun tillsammans med Jädraås byråd, kontakta oss om ni har frågor eller vill anmäla skador på stigen med tillhörande bänkar mm.

Stigen är 3,2 km lång och finns på Ivantjärnsheden. Den har skapats genom att sammanbinda Sveriges lantbruksuniversitetets (SLU:s) naturstig inom Jädraås försökspark (1,6 km) med stigen som går på mark som ägs av Kopparfors Skogar, Svea Janssons skogsstiftelse och samfälligheten Ivantjärns byförening (1,6 km). De två naturstigarna har förnyats med bidrag från Svea Janssons skogsstiftelse, SLU och Skogsstyrelsen.

Naturstigen har stora informationstavlor i början och i slutet av naturstigen, den är bra uppmärkt med skyltar och färgmarkering, det sitter även hänvisningsskyltar ute vid väg 542, mellan Kungsberget och Jädraås. Efter naturstigen finns mindre informationsskyltar om djur och växter, en kolarkoja, rastplatser, bänkar, grillkåta, vindskydd, utdass och en Nalleslinga på knappt 1 km som ansluter till naturstigen. Till största delen är stigen lätt att gå, men det finns några brantare partier. Stigen slingrar sej vackert efter Jädraån både högt och lågt. I guideboken "Vandra Gästrikeleden" finns stigen till viss del med som turtips på en längre tur.

Nalleslingan vänder sej till barnfamiljer och har skyltar med information om brunbjörnen där vi får följa som en saga björnen Nalle och haren Hilda som tillsammans berättar vad björnen äter, hur den ser ut, att den sover på vintern osv. Efter slingan finns ett björnide, bord och bänkar, vindskydd, ett torrass, grillplats, en kolarkoja där en björnfamilj bor samt en träskulptur av en liggande björn att klättra på. Observera att det efter halva stigen finns branta slänter på ena sidan så håll uppsikt över era barn alla föräldrar!

Föreningsalliansen Ockelbo blev projektägare och utförde projektet i samarbete Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Ansvaret för stigen har Ockelbo kommun tillsammans med Jädraås byråd.

Vill du vara med och utforma den skogsfinnska flaggan?

Tävling – gemensam flagga för alla skogsfinnska områden

Skogsfinnar och andra som är intresserade av skogsfinnska kultur behöver en symbol att samlas kring. Tillsammans med tio skogsfinnska organisationer i Sverige och Norge har Norsk Skogsfinnska Museum tagit initiativ till en tävling för att skapa en egen flagga för alla skogsfinnska områden. Fem föreningar har valts ut att genomföra processen.

Vi inbjuder dig till att delta.

Om tävlingen

- Inga begränsningar finns för form, färg eller symbolik. Självklart ska innehållet inte vara stötande eller ha en utformning som plagierar andras flaggor eller symboler.

- Du kan skicka in ditt bidrag digitalt eller med post. Vill du försäkra dig om exakt färgval, skriv in färgkoder i PMS/Pantone.

- Bidraget skickas merket med «Flagga» och skickas till följande adresser:

- flagga@skogsfinnar.se
- Skogsfinneforeningen v/Rune H. Bjerke, Gamleveien 148, N-1350 Lommedalen, NORGE

- Vi behöver ditt förslag senast den 15 mars 2022.

- Juryn består av personer med specialkompetens inom heraldik och grafisk design förutom projektgruppen. Vi förbehåller oss rätten till att ändra tekniska detaljer och layout i det vinnande förslaget för att möjliggöra tryckning.

Läs mer om skogsfinnar på en av dessa hemsidor:

<https://finnsam.org/>
<https://skogfinner.no/>
<https://www.skogsfinnskuseum.no/>
<https://skogfinneforeningen.no/>
<https://www.skogsfinnar.se/>
<http://finnkultur.net/>

IngMarie Bohmelin
Skogsfinnarns Interessen i Sverige

Terje Audun Bredvold
Skogfinske Interesser i Norge

Lena Gribing
FINNSAM

Rune Hernes Bjerke
Skogsfinneforeningen

Jan Myhrvold
Solør-Värmland Finnkulturforening

Protokoll från sammanträde med FINNSAM:s styrelse

Datum: Lördagen och söndagen 13-14 november 2021

Plats: Borlänge Vandrarhem

Närvarande: Jan-Erik Björk, Linda Blied, IngMarie Bohmelin, Tor Eriksson, Lena Gribing, Eva Jernqvist, Yvonne Johansson, Maarit Kalela-Brundin, Birger Nesholen, Maud Wedin, Maths Östberg och Anita Österman

Deltog på Teams: Anette Norberg och Kenneth Norrgrann

Förhindrade: Tord Eriksson, Asgeir Lindberget, Jan Myhrvold och Kirsten Tannåneset

1. Mötets öppnande

Ordförande Maud Wedin hälsade oss välkomna och förklarade mötet för öppnat.

2. Val av justeringsperson

Till justeringsperson förutom ordförande Maud Wedin valdes Linda Blied.

3. Fastställande av dagordning

Punkt 7. Överblivet bidrag från Göteborgs stad 2021. Punkten stryks.

Punkt 9. Skogsfinska informationsprojektet. Här ingår även FINNSAMs skogsfinska bibliografi.

Efter dessa justeringar fastställdes dagordningen.

4. Policies från Sandslån 2019

Listan på policies för FINNSAMs verksamhet läggs fram och fastställs av ordinarie

årsmöte 22 maj 2022. Några tillägg gjordes till den befintliga listan:

§6. Ärendet ska tydligt framgå av fakturan.

§7. Projektledare som leder projektet ska utses. Projektledaren är ansvarig för ekonomin och ska godkänna utlägg i förväg.

5. Synpunkter från det digitala årsmötet 2021

Under FINNSAMs digitala årsmöte inkom en rad synpunkter avseende funktionerna ordförande/vice ordförande, kassör/vice kassör och firmatecknare. Stadgarna läser oss på en rad punkter, som kanske inte är så funktionella. Mötet beslutade att utse en grupp som tar sig an att granska aktuella synpunkter och stadgarna. Man bör ställa sig frågan om vad som behövs respektive vad som inte behövs i stadgarna? Kan de ändras? Till gruppen utsågs Bo Hansson, Anette Norberg, Terje Audun Bredvold och Jan Myhrvold. Samtliga personer utom Anette måste tillfrågas. Gruppen bör ha ett utkast klart en månad före årsmötet för valberedningens skull. Redovisningen sker sedan på styrelsemötet inför årsmötet.

6. Släktforskardagarna i Göteborg 2021 – erfarenheter med mera

Tor Eriksson berättade om FINNSAMs medverkan. FINNSAM erhöll ett bidrag från Göteborgs stad på 12 500 kronor för att kunna vara med på Släktforskardagarna. Ett samarbete med Götalands Kalevalaförening förbereddes med sikte på en gemensam monter på Svenska Mässan. P.g.a. corona pandemin blev mässan digital. Samarbetet skedde då i stället med Ljusnarsbergs Släktforskarförening.

Våra föreningar deltog med en gemensam digital minimonter.

Större delen av bidraget fick vi återlämna som överskott, endast en liten del gick till sponsorskap med FINNSAMs logga som riktmärke. Från loggan kunde man direkt klicka sig till vår monter, var de båda föreningarna presenterades. Ett bildspel med motiv från Nya Sverige och berättarröst framställdes även till montern. Tyvärr blev intresset från besökare väldigt svagt, och några reaktioner har inte framkommit. Jan Myhrvold medverkade som föreläsare med två föredrag. Rapporten godkändes.

8. Ekonomisk rapport

Kassör Anette Norberg hade inga nyheter att förmedla om ekonomin. Hon uppmanade oss att meddela vilka projekt som avslutas under år 2021. Just nu har FINNSAM 288 medlemmar, varav 242 i Sverige, 2 i Finland och resten i Norge. Rapporten godkändes.

9. Skogsfinska informationsprojektet och FINNSAMs bibliografi

Maths Östberg informerade oss om att vår skogsfinska bibliografi just nu innehåller 17 519 poster. Det är något nytt varje dag som ska läggas in. Maths har med hjälp av bidrag från Kulturrådet kunnat göra en rundresa norrut till olika bibliotek och museer, som till exempel Svege, Östersund och Lycksele skogsmuseum. Under resan tillkom 41 poster.

Maud Wedin berättade sedan om arbetet med våra skogsfinska filmer. Filmen om Västernorrland är snart klar. Sena önskemål har inkommit från bland annat Örnsköldsviks kommun som önskar mer inslag om mindre kända finnboättningar i kommunen. Filmerna om Jämtland och Västerbotten spelades in sommaren 2021 och väntas bli klara i slutet av maj 2022. Styrelsen behövde fatta ett formellt beslut avseende Jämtlands län som tidigare beslutats av styrelsen via mail. Eftersom Länsstyrelsen utbetalar sökta bidrag i efterhand behövde FINNSAM godkänna en förskottsbetalning för filmarbetet sommaren 2021. Detta godkändes nu formellt av FINNSAMs styrelse. Länsstyrelsen i Jämtland har nu även skickat bidraget till FINNSAM för filmarbetet. Rapporten godkändes.

10. Nyutgåvan av "Det skogsfinska kulturarvet"

Maud Wedin och Birger Nesholen berättade att projektet tog en ofrivillig coronapaus, men nu är i gång igen. Författare har fransagt sig sitt skrivande, och redaktionsgruppen har ibland fått värva nya författare. I oktober hade redaktionsgruppen ett möte, vilket bestämde att skribenterna ska leverera sina artiklar till boken dels 31 januari 2022, dels senare under 2022. Därefter behöver redaktionsgruppen granska innehållet och samverka med författarna för att få till en gemensam struktur för boken. Rapporten godkändes.

11. Forskningsprojekt "Finnarna i Kolmården"

Tor Eriksson upplyste mötet om FINNSAMs projekt kring finnarna i Kolmården. Tor besökte området i september och har kontakt med lokala föreningar. Helgen 7-8 maj 2022 anordnas ett seminarium på Regnagården i Finspångs kommun. Linda Blied är ansvarig för en facebook-grupp benämnd FINNSAM Kolmårdsprojektet. Gruppen har 11 medlemmar. Linda har även bjudit in till Dropbox, där man kan lägga in relevant material. Det är inte bara spåren efter finnarna som är viktigt att dokumentera, utan det är även angeläget att kunna sätta in finnarna i sitt sammanhang till omgivande samhälle. Vi har fått bidrag från Länsstyrelsen i Östergötland för att kunna genomföra seminariet. Rapporten godkändes.

12. Skogsfinsk flagga

Lena Gribing rapporterade om ett projekt för att ta fram en gemensam skogsfinsk flagga. Birger Nesholen informerade om bakgrunden till denna skogsfinska flagga. Man vill ha en flagga som kan tillverkas i form av vimpel och gatuflagga. Finnskogdagarnas flagga anses genom sitt utförande ha en negativ prägel då den i utseende påminner om det nazistiska formspråket. Birger menade att förslaget kommer från Norsk Skogsfinsk Museum, som vill ha en mer positiv flagga för skogsfinnarna. Lena Gribing fyllde i att flaggan ska vara en gemensam symbol för finnskogarna i Sverige och Norge.

En grupp på 15-16 personer har haft möte, varvid en arbetsgrupp på 5 personer har bildats med rep-

representanter från olika föreningar. I gruppen ingår Lena för FINNSAM. Man ämnar utlysa en tävling för att få in förslag man kan arbeta vidare med. Man vill även få till en särskild dag som kan vara gemensam för Sveriges och Norges skogsfinnar. Rapporten godkändes.

13. Tryckt informationsbroschyr

Maud lyfte frågan om att framställa en tryckt broschyr med information om FINNSAM. Nu ligger informationen på vår hemsida, där var och en kan skriva ut den i form av ett enkelt vikbart blad. Med vår ekonomi kunde vi göra en mer professionell produkt att dela ut på till exempel mässor. Mötet ansåg att förslaget var bra, men vi får fundera på hur broschyren ska se ut. Eventuellt kan vi söka stöd för tryckning av en sådan broschyr.

14. Vård av skogsfinska byggnader i Bergslagen

Tor informerade mötet om läget kring vården av skogsfinska karaktärsbyggnader i Bergslagen. Givetvis är det angeläget att följa upp Maths inventering av sådana här byggnader med vård på flera håll. Men Bergslagen har blivit pionjärområde. Då är det inom Ludvika och Vansbro kommuner som vården har skett.

För Telningsbergs rian, som blivit renoverad pågår en utredning om att göra rian till byggnadsminne. Tyvärr har utredningen dragit ut på tiden eftersom en ny antikvarie på Länsstyrelsen i Dalarna har tagit sig an ärendet. Nu tas beslut om eventuellt byggnadsminne under 2022. För Kroktorps hembygdsgård byter man yttertaken på byggnaderna. Åtgärderna som behöver göras på Oxfallets rökpörte kan förhoppningsvis utföras nästa år. Kanske kan även denna byggnad bli byggnadsminne. Styrelsen godkände rapporten, men menade att terminologin är viktig, eftersom vi bör använda begreppet rökstuga istället för rökpörte. Det är angeläget att sätta rätt namn på respektive hus.

15. Släktforskar dagarna i Skövde den 20-21 augusti 2022

Jan-Erik Björk berättade om nästa års släktforskar dagar, vilka äger rum i Skövde 20-21 augusti. Temat är "Skaraborg – från viking till soldat", Jan-Erik får löpande information om mässan, som således tar avstamp i det forna Skaraborgs läns rika historia. För FINNSAMs del finns det goda möjligheter att med stöd från det finska förvaltningsområdet Laxå kommun profilera Tiveden. Mötet ansåg att vi skulle vara med på Släktforskar dagarna i Skövde. En arbetsgrupp utsågs bestående av Jan-Erik Björk, Lena Gribing, Tor Eriksson och Kenneth Norrgrann.

16. Resan "Upplev Savolax"

Tor upplyste mötet om planerna på en resa till Savolax sommaren 2022. Huvuddragen för programmet presenterades. Resan skulle pågå mellan torsdagen 4 augusti med avfärd från Stockholm till fredagen 12 augusti, då båten anländer till Stockholm från Åbo. Besök görs i Rautalampi, Valamo kloster, Kuopio med flera platser. En intresseanmälan har gått ut med FINNSAM-Information, vilken samlade 45 anmälningar (ej bindande) till resan. Under år 2022 anordnar Solør-Värmland Finnkulturförening en liknande resa till Finland, så det diskuterades om det var lämpligt att anordna två resor till Finland samma år. Med tanke på det mycket stora positiva gensvar för FINNSAMs resa hade emellertid inte styrelsen någon orsak att flytta fram vår resa utan den genomförs i augusti 2022.

En fråga ställdes om det var möjligt att ta med sig en rullstol på resan. Den möjligheten måste finnas för resan måste vara handikappvänlig. Angående kostnaden för resan är det oklart, men ett rimligt pris för nio dagars resa till Finland får det bli. Mer information och blankett för anmälan går ut med FINNSAM-Information nummer 1, 2022. I arbetsgruppen för "Upplev Savolax" ingår Leila Åsbäck-en, Rauni Seppänen, Tor Eriksson och Kenneth Norrgrann.

17. Verksamhetsplan för 2022

Styrelsen vill att verksamhetsplanen för år 2022 ska gå ut i FINNSAM-Information nummer 4, 2021. Det är angeläget att medlemmarna får veta hur styrelsen tänker sig det kommande verksamhetsåret, även om det alltid kan bli vissa ändringar senare. Tor, som skriver planen fick i uppdrag att skicka ett utkast till styrelsen för godkännande före publicering.

18. Rapporter

* Tor rapporterade att ett projekt som godkändes på medlemsmötet 2019 inte är aktuellt längre. Det gällde en kulturreesa till finska Bergslagen och skulle vara ett samarbete mellan FINNSAM och en nystartad lokal förening.

* Tor hade även en hälsning från Gunnar Larsson i Fjärdhundra. Han bedriver ett projekt kring inventering av finsk närvaro i Uppland och Västmanlands län under 1600-talet. Arbetet går vidare i oförminskad takt. Inriktningen blir att gå igenom landskapshandlingar för Uppsala läns del av landskapet Uppland 1590-1665 till vinterkonferensen 2023.

* Stockholms stadsmuseum driver ett projekt kring nationella minoriteter i Stockholm. Museet anordnar en seminariedag kring släktforskning lördagen 20 mars. Tor informerade om att han och IngMarie Bohmelin skulle delta på seminariet. Jan-Erik kommer att hålla ett föredrag om skogsfinsk släktforskning. Det blir sedan en utställning, som har vernissage lördagen 29 januari. FINNSAM är välkomna att ha ett informationsbord.

* Maud upplyste om att Juha Tainio har hört av sig med en fråga. Han har spelat in många intervjuer och radioprogram under sina år vid finska SISU-radion. Nu undrar han om vi är intresserade av att ta hand om materialet. I så fall bör vi sondera Arkivcentrum i Örebro län, där vi har vårt arkiv om möjligheten att arkivera Juhas band. Kanske kan man även lägga in något på vår hemsida för att digitalt kunna ta del av det.

* Maud berättade även att hon ansökt om bidrag från Språk-, och Folkminnesinstitutet i Uppsala för att kunna göra finsk undertext till filmerna som spelas in genom informationsprojektet.

* Jan-Erik Björk har sett uppgift i en facebook-grupp om timmerhus, att en savolaxisk ”lada” byggd 1701 i Dalsland renoveras. Huset ligger i Steneby i Bengtsfors socken. Kan någon ta kontakt med ägaren?

* Maths berättade att Stora Enso har lovat att bekosta ett nytt tak till Vålsjöbos skvaltkvarn på Bollnäs Finnskog. Arbetet görs ideellt genom Finnskogsrikets sektion Finnskogens Vänner nästa år.

19. Kommande konferenser

a) Vinterkonferens i Oslo den 4-6 mars 2022

Birger beskrev konferensens innehåll utförligt. Ingunn Holm är ansvarig för den här konferensen, som är FINNSAMs första någonsin i Oslo. Faktum är att det finns finnbosättningar väldigt nära huvudstaden. Det blir besök hos Riksantikvaren, där Ingunn förövrigt arbetar. I Norge engagerar sig Riksantikvaren förtjänstfullt i de skogsfinska bosättningarna. Det blir även besök på ett par museer, där vi bland annat kan studera en skogsfinsk respektive en norsk rökstuga. Boendet sker på hotell, som man får beställa själv.

b) Vårkonferens i Filipstads bergslag den 20-22 maj 2022

Tor berättade om nästa konferens i region Bergslagen. Den äger som sagts tidigare rum i Filipstads bergslag. Här är temat finnehyttor, av vilka det finns ett antal i området. Boendet sker på Gammelkroppa skogsskola, där även föredragen äger rum. Ämnet bergshantering tar genom utfärder och föredrag stor plats i denna klassiska bergslag. Tor som ansvarar för konferensen har upprättat fin kontakt med områdets hembygdsföreningar, vilket påverkar programmet.

c) Höstkonferens i Åbo 2022

Den här konferensen var tänkt som ett sätt att fira FINNSAMs 30-årsjubileum. Underlag finns för en konferens med besök i arkiv, kontakt med Åbo akademi och en dagsresa till västliga finnbosättningar i Rautalampi storsocken. Men nu tyckte styrelsen att resandet till Finland fick räcka för 2022. Eventuellt förläggs resan till 2023.

d) Höstkonferens i Hassela 2022

Styrelsen beslutade att förlägga konferensen till Hassela i stället, vilket har varit på tal något år. Här kan vi också fira vårt 30-årsjubileum och ta del av det projekt som har bedrivits här kring skogsfinnarna. Boendet kan möjligen ske på Hassela Ski Resort. Konferensen går av stapeln i september. I arbetsgruppen ingår förutom Maud och Linda, även Maths och Eva Jernqvist.

e) Vinterkonferens på Fagerudd den 3-5 mars 2023

Tor berättade om planerna på en konferens på Fagerudd, som ligger strax utanför Enköping. Här är temat "Agrarhistoria – med skogsfinnen i fokus". Ett samarbete är upprättat med SLU – Avdelningen för agrarhistoria och Centrum för biologisk mångfald. Det kommer att handla om sädesslaget råg och om svedjebbruk, men tonvikten ligger på inslag om skogsfinnarna. Sådana inslag efterlyste Tor här av styrelsen. Det blir även tid för uppländsk herrgårdshistoria som berör finnarna i detta landskap.

f) Vårkonferens i Mattila 2023?

Anita Österman informerade om att Solør-Värmland Finnkulturörening på sitt årsmöte i slutet av oktober beslutade att ta ansvar för den här konferensen. Det blir en konferens för att uppmärksamma Gottlunds gärning. FINNSAM behöver således inte ta hand om konferensen utan det gör SVFF.

g) Övriga konferenser?

På denna punkt ville Tor upplysa om en konferens i Stockholm. Den är tänkt att äga rum tillsammans med Nordiska museet och Skansen. Detta blir vinterkonferensen 2024, då vi kommer att ägna oss åt skogsfinska samlingar på de båda museerna. En utgångspunkt är att det år 2024 är 100 år sedan Nils Keyland avled. Han gjorde en betydande gärning för skogsfinnarna i Värmland, men det fanns andra insamlare på andra håll.

20. Övriga frågor

Anette framförde en fråga om inte en länk till pdf-filen med FINNSAM-Information kunde läggas ut i vår facebook-grupp. Medlemsbladet kunde då bli tillgängligt för fler. Styrelsen biföll förslaget.

21. Nästa möte

Nästa möte blir i samband med vinterkonferensen i Oslo. Närmare bestämt fredagen 4 mars klockan 14.00 hos Riksantikvaren, om det går. Tor kollar med Ingunn Holm om lokalen.

22. Mötets avslutande

Maud avslutade mötet genom att tacka för visat intresse.

På utfärd i Kolmården 2019. Foto Tor Eriksson

FINNSAM-helg i Kolmården

Lördagen 7 – söndagen 8 maj träffas FINNSAMs medlemmar för ett seminarium på Regnagården i Finspångs kommun. På programmet står en utfärd i trakten med Kolmårdens Buss.

Det blir även särskild inriktning på forskning kring finnarna som kom hit under 1600-talet. Hur kan vi få uppgifter om dem? Vi kommer att bekanta oss med lokalbefolkningen i de olika hembygdsföreningarna och kanske även i områdets finska föreningar.

Mer formell information med program och anmälningsblankett kommer i FINNSAM-Information nummer 1, 2022.

Upplev Savolax 2022

Vi kan meddela att resan till Kuopio och Savolax sommaren 2022 blir av! Hela 45 personer anmälde sitt preliminära, ej bindande intresse för den här resan. Vi kommer att besöka Rautalampi, Valamo kloster, men framför allt Kuopio. Torsdagen 4 augusti avgår båten från Sverige och vi anländer i Stockholm efter en vecka i Finland fredagen 12 augusti.

Mycket mer information och anmälningsblankett kommer i FINNSAM-Information nummer 1, 2022! Ta chansen att uppleva Savolax 2022!

För FINNSAMs arbetsgrupp för resan till Savolax

Tor Eriksson hummelgruvan1970@gmail.com

Stöpsjöhyttan i Filipstads bergslag. Foto Tor Eriksson

FINNSAM-konferens i Filipstads bergslag

Två veckor senare, fredagen 20 – söndagen 22 maj äger vårens konferens rum i FINNSAMs regi. Vi bor på Gammelkroppa skogsskola, där en rad föreläsningar kommer att hållas.

Konferensen har ett särskilt tema: Finnehyttor, vilka är vanliga i Filipstads bergslag. Med bil respektive buss kommer vi att besöka ett flertal av dem, men det blir även andra spännande besöksmål. Även här har vi god kontakt med traktens hembygdsföreningar och andra personer.

Mer formell information med program och anmälningsblankett kommer även här i FINNSAM-Information nummer 1, 2022.

Valamo kloster. Foto: Vollkornbrot. Originalbilden är något beskuren.

Verksamhetsplan

FINNSAM anordnar tre konferenser under året:

Vinterkonferensen äger rum i Oslo 4-6 mars med temat Carl Axel Gottlund på Finnskogen 1821-2021.

Vårkonferensen är förlagd till Filipstads bergslag under tiden 20-22 maj. Ett särskilt tema är finnehyttor.

Höstkongressen som även uppmärksammar FINNSAMs 30-årsjubileum anordnas i Hassela finnmark i september.

Inbjudningar och representation

Lördagen 29 januari är det *vernissage på Stockholms stadsmuseums utställning om nationella minoriteter "Vems är du?"* FINNSAM är inbjuden att medverka med ett informationsbord.

Göteborgsregionens Släktforskare anordnar lokala släktforsknings dagar på Göteborgs stadsbibliotek lördagen 26 – söndagen 27 februari. Här har FINNSAM möjlighet att medverka med ett informationsbord.

Helgen 20-21 augusti arrangerar Skövde släktforskarförening de årliga **Släktforskar dagarna**. FINNSAM kommer att medverka med en monter.

Besök görs av ombud för FINNSAM hos olika intressenter med tanke på kommande verksamhet. Samarbeten är då tänkta att ske med dessa intressenter i samband med konferenser och liknande aktiviteter.

Förhoppningsvis håller medlemmar från FINNSAM även föreläsningar runtom i Skandinavien.

Pågående FINNSAM-projekt

Det skogsfinska filmprojektet fortskrider. Under året avslutas arbetet med de skogsfinska informationsfilmerna om Jämtland och Västerbotten. Samtliga filmer kommer sedan att läggas in i vårt videoarkiv, www.finnsam.org/videoarkiv. Under året kommer också ett antal av filmerna i videoarkivet att få finsk undertext tack vare bidrag från bl.a. Institutet för språk och folkminnen.

Vår skogsfinska bibliografi uppdateras kontinuerligt, www.finnsam.org/bibliografi

Arbetet med den **nya versionen av boken "Det skogsfinska kulturarvet"** rullar så sakteliga vidare. Under året blir författarna klara med sina respektive artiklar och bokens struktur fastställs.

En renovering av Oxfalllets rökstuga i Nås finnmark blir förhoppningsvis av under året genom Vansbro kommuns försorg.

Projektet kring kartläggning av tidiga spår av finsk bosättning i Skandinavien fortsätter i såväl Uppsala län, som i Kolmården. Ett seminarium anordnas i Kolmården 7-8 maj, för att kunna stämma av och gå vidare med forskningen.

I augusti står en resa till Finland på programmet. **Resan som benämns "Upplev Savolax"** företas mellan torsdagen 4 – fredagen 12 augusti.

